



Bedömargruppens rapport Trekloverutvärdering kluster 21 Mittuniversitet

Huvudområde	Examensnivåer
Socialt arbete	Kandidatexamen Magisterexamen
Yrkesexamen	Socionomexamen

Bedömargrupp kluster 21	
Ordförande, extern bedömare, Göteborgs universitet	Staffan Höjer
Utvärderingsansvarig, Linnéuniversitetet	Cecilia Kjellgren
Bitr. utvärderingsansvarig, Karlstads universitet	Ulla Rantakeisu
Bitr. utvärderingsansvarig, Mittuniversitetet	Majen Espvall
Extern bedömare, Lunds universitet	Torbjörn Hjort
Arbetslivsrepresentant, Karlskrona kommun	Cecilia Grefve-Lang
Studentrepresentant, Karlstads universitet	Linda Kohlberg
Studentrepresentant, Linnéuniversitetet	Anna Nilsson
Studentrepresentant, Mittuniversitetet	Nicolina Savbäck

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	2
2 Inledning	3
3 Huvudområde SOCIALT ARBETE	7
3.1 Sammanfattning och reflektioner	7
3.2 Slutsatser och rekommendationer till hela huvudområdet	7
3.2.1 Högskoleexamen.....	7
3.2.2 Kandidatexamen	8
3.2.3 Magisterexamen	12
3.2.4 Masterexamen	19
4 Yrkesexamen SOCIONOMEXAMEN	22
4.1 Sammanfattning och reflektioner	22
4.2 Slutsatser och rekommendationer	33
5 Bilaga, Valda examensmål	35

1 Sammanfattning

Denna rapport innehåller en granskning av kandidat-, magister och socionomexamen inom huvudområdet socialt arbete vid Mittuniversitetet. Den är skriven av en bedömaregrupp inom ramen för ett nationellt kvalitetssystem för högre utbildning där lärosätena ansvarar för granskningen av sina utbildningar. Bedömaregruppen består av interna och externa vetenskapliga bedömare, arbetslivsrepresentant och studentrepresentanter. Granskningen har gjorts med hjälp av examensarbeten, självvärderingar och intervjuer av personal och studenter.

Följande styrkor presenteras i rapporten för dessa utbildningar. Socionomexamen är en väl etablerad utbildning med högt söktryck och god genomströmning. Uppsatsarbetena redovisar i allmänhet god måluppfyllelse i relation till utbildningarnas examensmål. Utbildningarna fokuserar i allmänhet på studenternas lärande och det förekommer en stor variation av undervisnings- och examinationsformer. Fler specificerade styrkor presenteras i anslutning till respektive utbildningsprogram.

Den övergripande bilden av ämnet socialt arbete på MiU är att socionomprogrammet ger studenterna goda förutsättningar att nå examensmålen. Detsamma verkar gälla också för kandidat- och magisterprogrammet. Institutionen är förhållandevis liten vilket innebär utmaningar när det gäller lärarkompetens. Vid MiU har man valt att erbjuda studenterna två VFU-terminer. Detta kan ses som ett betydelsefullt bidrag i att hitta lösningar för att stärka kopplingen till praktiken och därmed stärka den "hantverksskicklighet" som efterlyses av verksamhetsfältet. Precis som för övriga examina i socialt arbete inom treklöversamarbetet finns det på MiU utmaningar när det gäller delaktighet och påverkansmöjligheter för såväl studenter som personal. Det finns olika strategier och ansatser för att hantera detta, ett arbete bedömaregruppen vill uppmuntra.

Fler specificerade utmaningar presenteras i anslutning till genomgången av respektive utbildningsprogram.

Det är bedömaregruppens förhoppning att denna rapport skall vara ett stöd och en inspiration i det fortsatta kvalitetsarbetet och utvecklingen av programmen.

2 Inledning

Inom ramen för ett nytt nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning ska lärosätena själva svara för kvalitetssäkringen av sina utbildningar. Det innebär att lärosätena formar egna system för kvalitetssäkring som inriktas både på resultat och kvalitetsutveckling. Karlstads universitet, Mittuniversitetet och Linnéuniversitetet har beslutat om att samverka kring det nya utvärderingssystemet. Utvärderingen för kluster 21, Socialt arbete, har koordinerats av Linnéuniversitetet och genomförts av en bedömargrupp bestående av nio ledamöter:

Staffan Höjer, ordförande, extern bedömare. Professor i socialt arbete, Göteborgs universitet.

Torbjörn Hjort, extern bedömare. Docent i socialt arbete, Lunds universitet.

Cecilia Grefve-Lang, arbetslivsrepresentant. Socialchef vid Karlskrona kommun.

Cecilia Kjellgren, utvärderingsansvarig. Docent i socialt arbete, Linnéuniversitetet.

Ulla Rantakeisu, biträdande utvärderingsansvarig. Professor i socialt arbete, Karlstad universitet.

Majen Espvall, biträdande utvärderingsansvarig. Professor i socialt arbete, Mittuniversitetet.

Anna Nilsson, studentrepresentant vid Linnéuniversitetet.

Linda Kohlberg, studentrepresentant vid Karlstads universitet.

Nicolina Savbäck, studentrepresentant vid Mittuniversitetet.

Utbildningar vid Karlstads universitet, Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet har granskats. Denna rapport gäller utbildningar vid Mittuniversitetet där kandidatutbildning, magisterutbildning och socionomutbildning har granskats. Bedömargruppen har haft tre olika typer av underlag som grund för sitt arbete och för sina bedömningar av de olika utbildningarnas kvalitet och kvalitetsarbete. Följande bedömningsunderlag har använts: 1) slumpmässigt utvalda självständiga arbeten (se nedan), 2) självvärderingar samt 3) fyra Zoom-intervjuer med olika representanter från universitetet, a) programstudenter; b) lärare; c) studierektorer och programansvariga samt d) institutionsledning och fakultetsledning vid lärosätet.

Bedömargruppen har träffats fysiskt vid ett möte över två dagar i Stockholm i september 2021. Därutöver har 12 Zoom-möten genomförts.

Arbetet med de självständiga arbetena

Från varje högskola drogs slumpmässigt 5 självständiga arbeten på kandidatnivå samt 5 självständiga arbeten från studenter som genomfört yrkesexamen, dvs. socionomexamen. Därutöver drogs 5 från magister- respektive mastersnivå om undervisning då sådan genomförts och åtminstone fem uppsatser examinerats under

de senaste tre åren. Inte på något av lärosätena finns det studenter som följer ett "kandidatspår", men möjlighet finns att ta ut en kandidatexamen efter 180 hp (om övriga förutsättningar som stipuleras i HF är uppfyllda). Vi kommer att återkomma till denna diskussion under avsnittet för kandidatexamen. Examensmålen för kandidatexamen är inte desamma som för socionomexamen. Då det ändå är möjligt för studenter som tagit ut socionomexamen att också ta ut kandidatexamen har vi låtit lärosätena slumpa fem av uppsatserna särskilt för en granskning om de kan sägas uppfylla de examensmål som gäller. Sammanlagt har alltså tio uppsatser på grundnivå slumpats per lärosäte och fem har granskats i relation till examensmålen i kandidatexamen och fem i relation till examensmålen för socionomexamen. För detaljer om urvalet och vilka av de olika examensmål som granskats på respektive utbildning se Bilaga 1.

Utvärderingsansvariga samt de två externa bedömarna i bedömargruppen har granskat uppsatserna. Ingen har granskat uppsatser från det egna lärosätet. Alla uppsatser maskades (anonymiserades) vad gäller uppgifter om författare, handledare och examinator. Innan granskningen inleddes valdes två uppsatser ut per nivå (som inte ingick i urvalet). Dessa lästes av samtliga bedömare för att jämföra hur vi bedömde uppsatserna samt för att söka kalibrera våra bedömningar. Det fanns mycket små skillnader i bedömningarna och efter diskussioner kunde vi förhållandevis enkelt bli överens om hur bedömningarna skulle ske.

Därefter fördelades uppsatserna slumpmässigt ut så att samtliga i bedömargruppen läste och bedömde åtta uppsatser var. Varje examensmål – eller i vissa fall delar av examensmål – bedömdes på en tregradig skala.

Omdöme	Beskrivning	Kodning i tabell
3	Mycket hög måluppfyllelse	3
2	Hög måluppfyllelse	2
1	Bristande måluppfyllelse	1

Tre motsvarar mycket hög måluppfyllelse, två motsvarar hög måluppfyllelse och en bristande måluppfyllelse. I några fall har vi inte kunnat ge något omdöme, vi har då lämnat blankt. Vid dessa tillfällen menar vi att det inte inom ämnesvalet för uppsatsen kan sägas vara rimligt att behandla det examensmål som studerats. I nedanstående rapport inleder vi varje nivå med att gå igenom utfallet för vår granskning av uppsatserna.

Studentrepresentanterna och arbetslivsrepresentanten har inte deltagit i granskningen av de självständiga arbetena. De har däremot informerats om utfallet och deltagit i diskussionen om hur detta utfall skall förstås.

I Mittuniversitetets fall har 5 kandidat-, 5 magister och 5 socionomuppsatser studerats.

Självvärderingarna

De tre lärosätena lämnade in självvärderingar senast den 15 april 2021 enligt den mall som finns för Treklöversutvärderingen. Bedömaregruppen läste därefter självvärderingarna samt sammanställde frågor till de intervjuer som senare skulle göras för att få en så tydlig bild som möjligt av förhållandena på respektive lärosäte.

Intervjuer

På varje lärosäte har fyra intervjuer genomförts. En med studeranderepresentanter där avsikten har varit att hitta studenter som läst de olika program som granskas. För de lärosäten som har magister- och masterprogram har det varit en extra utmaning att få med en studeranderepresentant. Vi har endast haft en representant på ett av lärosätena från denna nivå. Det är naturligtvis en begränsning för våra möjligheter att rättvist redovisa studentröster. Urvalet av studenter har gjorts i samarbete med kåren eller liknande på respektive lärosäte.

Den andra kategorin personer som intervjuats har varit lärare vid de olika program som granskats. Här har vi varit mer lyckosamma och har på samtliga lärosäten haft representanter från varje program. Urvalet av lärare har gjorts av respektive lärosäte.

Den tredje kategorin har varit programansvariga, ämnesledning, studierektorer eller personer med kursansvar och en god översikt över de olika programmen. Lärosätena har själva valt vilka som skall delta.

Den fjärde kategorien har varit personer med ledningsfunktion på institutions- och fakultetsnivå. Gruppen har vanligen bestått av dekan, prefekt och proprefekt. I vissa fall har prodekan också deltagit. Vid Mittuniversitetet var det inte möjligt för dekan att göra sig tillgänglig på någon av de tider som föreslogs. Inte heller prodekan kunde delta, i stället deltog en person som är ansvarig för grundutbildningsnämnden vid fakulteten.

Kvalitetsarbete under en pandemi och med Covid-restriktioner

Det är viktigt att konstatera att pandemin Covid 19 har påverkat såväl de utbildningar som granskats som granskningen i sig själv. Alla lärosäten stängde ner sin campusundervisning under vintern/våren 2020 och har ännu inte helt öppnat upp, även om regeringen i skrivande stund låtit meddela att de flesta restriktioner kommer att upphöra den 29 september 2021.

På vissa ställen i denna rapport kommer vi att reflektera över hur det påverkat möjligheten att ha en hög kvalitet på utbildningarnas olika delar. Här vill vi bara nämna att det också påverkat bedömgруппens arbete. Allt gemensamt arbete har genomförts på Zoom med undantag för två dagars analysarbete som genomfördes på Scandic Forestas anläggning i Stockholm, dit hela bedömgруппen kunde ta sig och mötas face to face. Våra möten där gick att genomföra på ett smittsäkert sätt och har varit viktiga för arbetet med rapporten.

Bedömgруппen har alltså inte kunnat göra lärosätesintervjuer på plats vid någon av de studerade programmen i socialt arbete.

3 Huvudområde SOCIALT ARBETE

3.1 Sammanfattning och reflektioner

Den övergripande bilden av ämnet socialt arbete på MiU är att socionomprogrammet ger studenterna goda förutsättningar att nå examensmålen. Detsamma verkar gälla också för kandidatprogrammet samt magisterprogrammet. Institutionen är förhållandevis liten vilket innebär utmaningar när det gäller lärarkompetens. Vid MiU har man valt att erbjuda studenterna två VFU-terminer under kandidat- och socionomprogram. Detta kan ses som ett betydelsefullt bidrag i att hitta lösningar för att stärka kopplingen till praktiken och därmed stärka den "hantverksskicklighet" som efterlyses av verksamhetsfältet. Precis som för övriga examina i socialt arbete inom treklöversamarbetet finns det på MiU utmaningar när det gäller delaktighet och påverkansmöjligheter för såväl studenter som personal. Det finns olika strategier och ansatser för att hantera detta, ett arbete bedömargruppen vill uppmuntra.

3.2 Slutsatser och rekommendationer till hela huvudområdet

Se inledande sammanfattning. Denna rapport gäller endast ett huvudområde. Övriga rekommendationer finns i anslutning till respektive examen.

3.2.1 Högskoleexamen

På självvärderingens framsida framgår att socialt arbete har rätt att utfärda högskoleexamen, däremot tas det inte upp mer i självvärderingen. Bedömargruppen har därför inte granskat denna utbildningsväg.

3.2.2 Kandidatexamen

Socialt arbete har rätt att utfärda examina på kandidatnivå men detta erbjuds enligt självvärderingen vid lärosätet inte på annat sätt än inom socionomutbildningen. För att uppfylla examensfordringarna på 180 hp kan studenter inom socionomutbildningen erhålla kandidatexamen med huvudområde socialt arbete efter sex terminer enligt självvärderingen. Enligt underlaget har totalt tio personer tagit ut en kandidatexamen i ämnet socialt arbete vid lärosätet under 2020. Det saknas emellertid uppgifter på om möjligheten att erhålla kandidatexamen utan att ha läst sex terminer vid programmet finns alternativt hur många som har tagit ut en kandidatexamen utan att kombinera detta med yrkesexamina.

Enligt högskoleförordningen ska en filosofie kandidatexamen i huvudområdet vara totalt 180 hp, varav minst 90 hp med successiv fördjupning i huvudområdet inklusive examensarbete om minst 15 hp. Övriga kurser upp till 180 hp kan kombineras ihop fritt i examen, så länge de inte överlappar varandra innehållsmässigt. De behöver alltså inte vara inom huvudområdet socialt arbete. Högst 25 procent kan vara på avancerad nivå.

Undantag kan emellertid finnas. Examenskraven för samma examen, fast vid olika lärosäten, kan alltså skilja sig åt i olika grad genom lokala bestämmelser och andra lokalt styrande dokument. I Högskoleförordningen 1993:100, examensordningen bilaga 2, styrs de nationella och generella examenskraven. Där står också skrivet under rubriken "övrigt" som finns vid varje examen: "För (kandidat)examen med en viss inriktning skall också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning." Huruvida Mittuniversitetet har en lokal examensordning och examensbeskrivning framgår emellertid inte av självvärderingen.

Måluppfyllelse

Tabell 1. Bedömda kandidatuppsatser vid socialt arbete vid Mittuniversitetet i relation till lärandemål i examensordningen – se bilaga 1.

Kandidat	K1	K2	K3	K4	KS	F1	F2	FS	V1	V2	V3	VS
	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2
	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1
	2	2	3	3	3	2	3	2	2	3	3	3
	2	2	3	2	2	2	2	2	3	3	2	3
	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1

Bedömgrensens granskning av självständiga arbeten för kandidatexamen visar i flera fall hög måluppfyllelse. I relation till färdighet och förmåga, FS (*visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer*) och värderingsförmåga och förhållningssätt, VS (*visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter, samhällliga aspekter och etiska aspekter*) visar måluppfyllelsen en mer splittrad bild. Två uppsatser har givits omdömet bristande måluppfyllelse. Båda målen är brett formulerade men även när uppdelning görs på delar av målen pekar uppsatserna på brister. Här finns anledning att fundera över i vilken mån studenterna ges tillräcklig förberedelse för att kunna visa hög måluppfyllelse i sina uppsatsarbeten. Ges till exempel tillräcklig metodologisk träning och fördjupning på utbildningen? Dessutom kan det faktum att en enskild uppsats visar brister utifrån flera mål väcka frågan om tillräcklig uppföljning görs för att säkerställa att inte för svaga uppsatser släpps igenom.

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

3.2.2.1 Förutsättningar för måluppfyllelse och säkerställande av utvecklings- och förbättringsarbete

Bedömningen av måluppfyllelsen för hur olika examensmål implementeras och examineras i olika kurser, grundas företrädesvis på en analys av självständiga arbeten och självvärderingen.

Den som fullföljt sex terminer (180 hp) på socionomprogrammet vid Mittuniversitetet kan ansöka om filosofie kandidatexamen med socialt arbete som huvudområde. Ett fåtal studenter ansöker om kandidatexamen, under 2020 uppgick antalet till totalt 10. I självvärderingen anges felaktigt att examensmålen för kandidatexamen överensstämmer med de mål som finns för socionomprogrammets termin ett till sex. Förvisso finns examensmål som innehållsligt till viss del överensstämmer med de som är gällande för socionomexamen, men för kandidatexamen finns specifikt formulerade examensmål. Någon redogörelse eller analys av kandidatexamens examensmål presenteras inte (matris och text är helt överensstämmande med den redogörelse som gäller för socionomexamen). För vidare bedömning av utvecklings- och förbättringsarbete, se kommentarer under Yrkesexamen: Socionomexamen.

3.2.2.2 Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

Vi hänvisar till texten i motsvarande stycke under rubriken Yrkesexamen: Socionomexamen

3.2.2.3 Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Vi hänvisar till texten i motsvarande stycke under rubriken Yrkesexamen: Socionomexamen

3.2.2.4 De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell/relevant högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Vi hänvisar till texten i motsvarande stycke under rubriken Yrkesexamen: Socionomexamen

3.2.2.5 Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

Under detta avsnitt finns anledning att poängtera skillnaden mellan kandidatexamen och yrkesexamen (socionomexamen). Vid de flesta utlysningar av tjänster inom det sociala arbetets praktikområde brukar det krävas socionomexamen. Ofta följs utlysningstexten av "eller motsvarande". Då man kan erhålla kandidatexamen vid

Mittuniversitetet (liksom vid andra lärosäten) utan att ha genomfört fullständig HFU, är det viktigt att betona att en sådan examen förmodligen inte kommer att vara lika användbar för de studenter som önskar arbeta inom yrkesområdet socialt arbete. Dock ger kandidatexamen rätt att söka till magister- och masterutbildningar inom ämnet socialt arbete eller till andra näraliggande ämnen. Också vid fortsatta internationella studier kommer kandidatexamen att vara användbar för studenter. Från självvärderingen förstår vi att det endast är en mycket liten del av de som tar ut kandidatexamen som inte också tar ut en socionomexamen. För de som tar ut socionomexamen hänvisar vi till motsvarande stycke under rubriken Yrkesexamen: Socionomexamen.

3.2.2.6 Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Vi hänvisar till texten i motsvarande stycke under rubriken Yrkesexamen: Socionomexamen

3.2.2.7 I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

Vi hänvisar till texten i motsvarande stycke under rubriken Yrkesexamen: Socionomexamen

Slutsatser och rekommendationer

Vi har konstaterat att Kandidatexamen i socialt arbete snarare är en utbildningsväg och examen som de flesta får så att säga 'på köpet' när de genomför socionomexamen. För ett mycket litet antal studenter är det dock en slutexamen för studierna. Likafullt menar vi att det är viktigt att examen och utbildningen lever upp till de examensmål som fastläggs i utbildningsförordningen. Som framgår av vår granskning ovan har lärosätet inte gjort en genomgång av de examensmål som finns specifikt för kandidatexamen och i vilken mån man lever upp till en sådan. Det menar vi är ett viktigt förbättringsområde. För övrigt är såväl styrkor som olika åtgärder för att utveckla programmet identiska med de för socionomprogrammet.

Är bra – goda exempel

- 1) Vi hänvisar till punkterna 1 och 2 under Socionomprogrammet.

Kan åtgärdas

- 1) Vi hänvisar till punkterna 1–3 under slutsatser och bedömningar av Socionomprogrammet.

Bör åtgärdas

- 1) Ämnet bör göra en översyn av hur studenter förbereds inför det självständiga arbetet på kandidatnivå, alternativt att se över kravnivåerna vid examination av uppsatserna
- 2) För övrigt hänvisar vi till punkterna 1–3 under slutsatser och bedömningar av Socionomprogrammet.

Måste åtgärdas

- 1) Bedömggruppen rekommenderar ämnet att närmare analysera måluppfyllelsen i de för kandidatexamens specifika examensmål.
- 2) För övrigt hänvisar vi till punkterna 1 och 2 under slutsatser och bedömningar av Socionomprogrammet.

3.2.3 Magisterexamen

På Mittuniversitet erbjuds socialt arbete i ett magisterprogram på helfart, omväxlande på campus och distans. Utbildningen har bedrivits enligt nuvarande utbildningsplan från höstterminen 2015 med totalt fem utbildningsomgångar med antagning på vårterminen.

Magisterprogrammet i socialt arbete syftar till att möjliggöra fördjupade studier av sociala insatser och samhällsanalyser i socialt arbete, samt att ge studenter kunskaper om aktuell forskning i ämnet. Magisterprogrammets första termin sammanfaller med det kursutbud som erbjuds på termin sju på socionomprogrammet, dvs. kurserna som syftar till fördjupade kunskaper om sociala insatser och samhällsanalyser relevanta för socialt arbete. Den andra terminen inleds med fördjupningskurser i forskningsmetodik och avslutas med ett självständigt arbete. Studenter kan således ta ut en magisterexamen efter ett års studier. Det finns ingen information om antalet

antagna studenter på magisterprogrammet. Bedömargruppen har tagit del av självvärderingen, lärosätessamtalintervjuer och självständiga arbeten på magisternivå som underlag för bedömning.

Måluppfyllelse

Tabell 2. Bedömda magisteruppsatser vid socialt arbete vid Mittuniversitetet i relation till lärandemål i examensordningen – se bilaga 1.

Magister	K1	K2	K3	KS	F1	F2	FS	V1	V2	V3	V4	VS
	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	2
	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2
	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1
	3	3	2	3	2	3	3	2	3	3	3	3
	2	2	2	2	2	2	2	1	1		1	1

Bedömargruppens samlade bedömning är att de självständiga arbetena i socialt arbete vad gäller magisterexamen håller hög måluppfyllelse avseende Kunskap och förståelse (*visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete*) och en hög eller mycket hög måluppfyllelse avseende Färdighet och förmåga (*visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information*). I relation till värderingsförmåga och förhållningssätt (*visa förmåga att göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete*) har två uppsatser givits omdömet bristande måluppfyllelse. Båda målen är brett formulerade men de konkreta omdömena som bedömargruppen har gett uppsatserna pekar mot brister som kan vara gemensamma. De brister som har noterats i de två uppsatserna handlar om att uppsatserna inte är placerade inom huvudområdet för magisterexamen. En uppsats visar dessutom brister i flertalet delmål vilket kan betyda att ämnet bör hitta rutiner för att inte godkänna för svaga uppsatser.

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

3.2.3.1 Förutsättningar för måluppfyllelse och säkerställande av utvecklings- och förbättringsarbete

Studier på magisternivå, och även på masternivå (se rubrik 3.2.4.) förutsätter ett nära samarbete med forskningsaktiva lärare, men ställer samtidigt höga krav på självständighet och eget ansvar. Inom vissa ramar har studenterna möjlighet, enligt självvärderingen, att utforma uppsatser utifrån sina egna forskningsfrågor men även knyta dem till pågående forskningsprojekt inom ämnet. Det är emellertid bristande ämnesanknytning som leder till att uppsatser har fått kritik, så det finns skäl att fokusera på hur ovannämnda ramar avgränsas innehållsligt.

Målmatrisen visar att samtliga examensmål examineras inom utbildningen i minst tre av de sju kurserna. Mål som rör färdigheter och bedömningar i vetenskapligt arbete uppnås främst under andra terminens kurser, inte minst genom en självständigt genomförd uppsats. I självvärderingen ges utförliga beskrivningar av kursernas innehåll och examinationsformer. Vår bedömning är att examensmålen överlag uppnås, men med viss reservation för examensmålet *visa förmåga att muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som till grund för dessa i dialog med olika grupper*. Självvärderingen visar på en medvetenhet kring bristerna gällande detta examensmål och föreslår att andra presentationstekniker bör övervägas. Ett annat alternativ kan vara att utveckla samarbetet med socialarbetare på fältet för en dialog kring centrala kunskapsfrågor. Hur målet uppnås kan konkretiseras i kursernas lärandemål och examinationsformer.

Organisatoriskt vilar det operativa ansvaret för programmets kvalitet och utveckling på programansvarig. För att säkra progression mellan socionomutbildningen och andra terminens magisterkurser ingår programansvarig i det programråd som finns för socionomprogrammet. Beslut som rör magisterprogrammet fattas i ämneskollegiet. För vidare bedömning av utvecklings- och förbättringsarbete, se kommentarer under Yrkesexamen: Socionomexamen.

3.2.3.2 Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

Av självvärderingen framgår att studier inom magisterprogrammet rör mindre studentgrupper och förutsätter erfarenhet av universitetsstudier. Inom utbildningen finns ett nära samarbete med lärarna men också mer självständiga studier. Första terminen läser studenterna en av två 15 hp kurser och två 7,5 hp kurser som ges 7:e

terminen på socionomprogrammet. Termin två omfattar kurser i fördjupad forskningsmetod (7,5 hp) och forskningsöversikt (7,5 hp). Magisterkursen avslutas med en uppsatskurs (15 hp). Andra kurser på terminen genomförs i huvudsak som individuella läs- och skrivkurser. I uppsatskursen bedrivs undervisning i form av individuell handledning. Det saknas synpunkter från studenthåll på magisterprogrammet.

3.2.3.3 Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Inom ett professionsinriktat ämne som socialt arbete är det mycket viktigt att såväl vetenskaplig kompetens som hantverksskicklighet och kunskap om beprövad erfarenhet är representerad bland personalen. Bland kollegiet vid Mittuniversitetet redovisas 13 personer med doktorsgrad, 11 adjunkter och 2 doktorander bland personalen. Av personerna med doktorsgrad är 7 disputerade i socialt arbete, en är professor. Bland övriga med doktorsgrad är en docent. Bland adjunkterna är 9 socionomer och lika många har minst en magisterutbildning i socialt arbete (två har licentiatexamen). Kollegiet i sin helhet har med andra ord en god representation från ämnet socialt arbete och kan via personsamband förväntas bidra till att undervisningen till innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet. Enligt intervjuerna har det varit en relativ hög personalomsättning den senaste tiden vilket kan förklara att kollegiet ännu inte har så många seniora forskare med docent- eller professorskompetens. Bedömggruppen har nåtts av uppgifter om att två professorer och en docent anställts sedan självvärderingen lämnades in.

Vid studier på avancerad nivå förväntas kraven på vetenskaplig kompetens vara ännu högre än på grundnivå. Vid sammanställningen i självvärderingen av hur stor andel av utbildningen som ges av personal som disputerat framgår att en tredjedel av tiden ges av icke disputerad personal, medan två tredjedelar ges av disputerad. Det är något högre än på grundutbildningen men en strävan bör vara att andelen som ges av disputerad personal ökar ytterligare, kanske särskilt med tanke på att studenter från Mittuniversitetets socionomprogram har haft en högre andel VFU (HFU) och därmed en lägre andel teoretiska kurser än studenter på andra socionomprogram i Sverige.

3.2.3.4 De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell/relevant högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Kompetenssituationen när det gäller magister- och masterprogram är mer sårbar eftersom det kräver en högre grad av vetenskaplig kompetens. I självvärderingen framkommer att det finns en professor och en docent (med juridisk inriktning). Emellertid är magister- och inte minst masterutbildningen förhållande begränsade till sin omfattning vilket möjligen gör kompetensförsörjningen mer hanterbar. Vidare har det framkommit att det pågår förstärkningar avseende professors- och docentkompetensen vilket förbättrar situationen. Emellertid vill bedömaregruppen lyfta fram detta som en utmaning, för att möjliggöra en stabil och hållbar utveckling av magister- och masterutbildningen krävs en beredskap för nyrekryteringar med rätt kompetens. Det finns annars en risk att kvaliteten blir lidande och att en alltför tung arbetsbörda läggs på några få. Verksamheten riskerar också att bli alltför personbunden av enskilda individer.

Samtidigt som kompetensförsörjningen när det gäller magister- och masterutbildningen är en betydelsefull del är det viktigt att balansen upprätthålls i förhållande till grundutbildningen. Ett mindre lärosäte har en annan typ av utmaningar när det gäller balansen i "utbildningspyramiden". Om alltför mycket resurser läggs på den lite smalare toppen, dvs magister- och masterprogram finns det en risk att de blottor i kompetens som lyfts fram från studenthåll inte täcks.

3.2.3.5 Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

När det gäller magister- och masterutbildningen i socialt arbete tycks denna inte ha riktigt ha hittat sin identitet och på vilket sätt den skall vara användbar för studenter och samhället. Vi är därför intresserade av att ställa frågor om hur man på de olika lärosätena ser på syftet och inriktningen med dessa utbildningar. Det finns, minst, två olika dimensioner som på flera sätt reser frågor kring hur man kan se på dessa utbildningar. För det första tycks det finnas en osäkerhet huruvida magister- och masterutbildningen mer ska förstås som en forskningsförberedande utbildning eller om den snarare vänder sig till yrkesverksamma som vill fördjupa sina kunskaper i det sociala arbetet. En annan dimension som är oklar berör frågan om en magister- och masterutbildning i socialt arbete ska vara förhållandevis öppen mot närliggande ämnen eller om den ska ges en mer explicit och tydlig tonvikt mot huvudämnet, socialt arbete.

I självvärderingen framgår att studenterna efter examen från magisterprogrammet är rustade för forskarstudier alternativt annat kvalificerat arbete i socialt arbete. Däremot är informationen bristfällig om hur arbetslivsanknytning konkret tar sig uttryck inom magisterutbildningen, inga specifika behov och användning av utbildningen på det sociala arbetsfältet nämns. Detta utgör en brist som bedömargruppen vill uppmärksamma.

3.2.3.6 Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

I självvärderingen saknas underlag för att kunna säkerställa studenternas inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen inom magisterprogrammet. Ett problem som framkom i intervjun med studentrepresentanter är bristen på återkoppling från tidigare kursutvärderingar. Självvärderingen lyfter inte heller fram några rutiner för kursutvärderingar i magisterprogrammet. För dessa studenter förefaller det saknas dels en egen formaliserad kanal för representation till ämneskollegium och dels ett programråd för magisterprogrammet, även om programmet har en programansvarig. Studenter välkomnas genom ordinarie inbjudan som går till studentkåren. Mittuniversitetet skriver emellertid i självvärderingen att magister- och masterprogrammen har ett lägre antal studenter vilket medför en tätare dialog mellan studenter och lärare.

3.2.3.7 I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

I självvärderingen omnämns att man i utbildningens praktiska genomförande följer lärosätets arbete med jämställdhetsintegrering.

Hur man i utbildningen förhåller sig till examensmålet *Visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer* kopplas här till temat jämställdhetsperspektiv. På magisterprogrammets första termin finns en obligatorisk kurs om *Klass, etnicitet, genus och makt* som berör temat och här finns även exempel på vad kursen innehåller. Då ämnet betonar relevansen av både globala och lokala sammanhang i utbildningen inställer sig frågan i vilken kurs kunskaper om trafficking, prostitution och hedersrelaterat våld återfinns då det inte framgår av de lärandemål som exemplifieras i självvärderingen? Innehållsligt kan dessa aspekter av migration, som även har en

konkret koppling till examensmålet *mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer* även återfinnas i kursen *Migration, social sammanhållning och socialt arbete* på avancerad nivå.

Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- 1) Kollegiet har god representation från ämnet socialt arbete och personsamband förväntas bidra till att undervisningen vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet.

Kan åtgärdas

- 1) Trots förstärkningar av vetenskaplig kompetens i ämnet vill bedömargruppen betona vikten av att ha en beredskap för nyrekryteringar med rätt kompetens för att för att möjliggöra en hållbar utveckling av utbildningen på avancerad nivå.
- 2) I självvärderingen saknas information om hur arbetslivsanknytning konkret tar sig uttryck inom magisterutbildningen. Bedömargruppen menar att ämnet bör arbeta med att tydliggöra magisterprogrammets arbetslivsanknytning, till exempel genom att inkludera arbetslivsrepresentant till programråd för magisterutbildningen.

Bör åtgärdas

- 1) Socionomprogrammet har en lägre andel teoretiska kurser än studenter på andra socionomprogram i Sverige då man har en högre andel VFU (HFU). Det medför att vi vill betona vikten av att den disputerade personalens andel i utbildningen på avancerad nivå bör öka ytterligare.
- 2) Bedömargruppen noterar att det i självvärderingen saknas underlag för att säkerställa studenternas inflytande inom magisterprogrammet. Ämnet bör arbeta för att skapa förutsättningar för studentinflytande på avancerad nivå, dels genom representation till ämneskollegium, och dels genom att skapa programråd för magister- och masterprogrammet om ett sådant inte finns. Likaså betonas vikten av att utveckla rutiner för studenters kursvärdering,

likaså återkopplingen av kursutvärderingar och hur kursutveckling sker på avancerad nivå.

Måste åtgärdas

- 1) De självständiga arbeten som har slumpats fram och bedömts utifrån examensmålen för magisterexamen visar att måluppfyllelsen är bristande. Vi vill understryka vikten av att huvudområdet socialt arbete inkluderas i magisteruppsatserna, särskilt uppsatsernas problemställning, och att ämnet ser över kravnivåerna vid examination av uppsatserna. När självständiga arbeten har flera brister, med flera delmål som inte uppfylls, behöver en diskussion om gränsen för betyget godkänt föras.
- 2) Examensmålet *visa förmåga att muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med andra grupper* måste konkretiseras i lärandemål och examinationsformer i fler kurser, utöver uppsatskursen, på magisternivå.

3.2.4 Masterexamen

Det forskningsförberedande masterprogrammet med inriktning socialt arbete innebär heltidsstudier under två år. Programmet vänder sig till studenter som är motiverade att självständigt utveckla färdigheter och kunskaper då programmet till stor del genomförs i form av ett forskningsarbete. Antagning sker under vårterminen och det finns två platser i programmet. Utbildningen har erbjudits en gång från ht 2017 (vårterminen 2021 är inte inräknad). Syftet med programmet är att ge fördjupade kunskaper inom socialt arbete genom att planera och genomföra forskningsprojekt med forskare, docent eller professor och med eventuella externa samarbetspartners.

Måluppfyllelse

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

3.2.4.1 Förutsättningar för måluppfyllelse och säkerställande av utvecklings- och förbättringsarbete

De inledande två terminerna i masterprogrammet, som också kallas Master by research, sammanfaller med de två terminerna på magisterprogrammet (se rubrik 3.2.3 med underrubriker). Därutöver finns sex ämnesspecifika lärandemål för masterexamen som, enligt självvärderingen, realiserats det andra året i kurserna Projekt 1 (15 hp) och Projekt 2 (15 hp) och slutligen i ett självständigt arbete om 30 hp. Lärandet sker det andra året uteslutande genom handledning, dvs studenten arbetar enligt en individuell studieplan som planeras och genomförs tillsammans med forskare i ämnet. Bedömggruppen gör inte någon närmare granskning av masterexamen då beskrivningen i självvärderingen är kortfattad, några självständiga arbeten på masternivå har inte inlämnats och det saknas en målmatris för måluppfyllelse för masterprogrammet. Lärosätesintervjuerna bekräftar att detta är en spetsutbildning såtillvida att den ska ge studenterna goda möjligheter för fortsatta doktorandstudier men i intervjuerna diskuterades avancerad nivå mycket sparsamt. Enligt självvärderingen uppmärksammas inga särskilda utvecklingsområden för programmet.

Kommentarer utifrån bedömningskriterier 3.2.4.2 - 3.2.4.7

Specifik information gällande bedömningskriterierna 3.2.4.2- 3.2.4.7 saknas för masterprogrammet på avancerad nivå. Dessa har därför inte granskats särskilt för masterexamen i socialt arbete men en del relevanta aspekter är gemensamma för de som handlar om magisterexamen i socialt arbete (se 3.2.3 med underrubriker)

Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- 1) Master by research är en intressant modell för masterexamen med dess tydliga koppling till seniora forskares forskningsprojekt det andra utbildningsåret.

Kan åtgärdas

-

Bör åtgärdas

-

Måste åtgärdas

-

4 Yrkesexamen SOCIONOMEXAMEN

4.1 Sammanfattning och reflektioner

Socionomprogrammet, 210 hp, omfattar sju terminer varav en termin, 30 hp, är på avancerad nivå. Socionomprogrammet ska, i enlighet med examensmålen, utbilda kvalificerade socionomer för professionellt arbete inom den sociala välfärdssektorn. Programmet har enligt självvärderingen utformats med utgångspunkt bland annat i Förenta Nationernas deklaration om de mänskliga rättigheterna och de globala målen för en hållbar utveckling för alla (Agenda 2030). I underlaget betonas vikten av utbildningen och den forskning som bedrivs har som ambition att verka utifrån de globala målen för ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling på såväl lokal, nationell och global nivå.

Samtliga kurser läses av samtliga studenter på programmet på helfart med undantag av två kurser på 15 hp på avancerad nivå som är valbara. Två antagningar på programmet görs per år och antalet antagna studenter varierar mellan 65-75 studenter. Socionomexamen är en väl etablerad utbildning med högt söktryck och god genomströmning.

Måluppfyllelse

Tabell 3. Bedömda socionomuppsatser vid socialt arbete vid Mittuniversitetet i relation till lärandemål i examensordningen – se bilaga 1.

Socionom	K1	K2	KS	F1/FS	V1	V2	V3	V4	VS
	1	2	2	2	1	1	1		1
	2	2	2	2	2	2	2		2
	2	1	2	2	1	1	2		1
	2	2	2	2	2	2	2	3	2
	3	3	3	2	3	3	2	2	2

De självständiga arbeten som har slumpats fram och bedömts med avseende på socionomexamen ger en allmän bild av att uppsatserna generellt skapar goda förutsättningar för att uppnå målen för socionomexamen, dvs. måluppfyllelsen för yrkesexamina är god.

I relation till värderingsförmåga och förhållningssätt (visa förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga aspekter, samhällliga aspekter och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna) har dock två uppsatser givits omdömet bristande måluppfyllelse, då målet inte uppnåtts. Detta mål är brett formulerat men de omdömen som bedömargruppen har gett uppsatserna pekar mot brister som kan vara gemensamma.

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

4.1.1.1 Förutsättningar för måluppfyllelse och säkerställande av utvecklings- och förbättringsarbete

Bedömningen av måluppfyllelsen för hur olika examensmål implementeras och examineras i olika kurser, grundas på en analys av självständiga arbeten, självvärderingen och på intervjuer med företrädare för programmet.

Självvärdering och målmatris klargör hur samtliga examensmål examineras i minst tre, men vanligen i åtta till tolv kurser, vilket talar för att det sker en kunskapsfördjupning och progression i de för examen uppsatta examensmålen. I självvärderingen klargörs vidare hur de nya examensmål som gäller från 2018 har implementerats i utbildningen. Examensmålet *visa kunskap om ledning av socialt arbete* är det examensmål som behandlas i endast tre kurser. Det förekommer som moment i de två handledda fältförlagda kurserna, samt i en kurs, Ledarskap i socialt arbete, på termin 6. Kollegiet bör överväga hur nämnda examensmål kan introduceras i teoretiska kurser tidigare i utbildningen.

En studie av tidigare studenters erfarenheter av socionomutbildningen vid Mittuniversitetet, som refereras i självvärderingen, visar att en majoritet av studenterna upplever att utbildningen gett dem de färdigheter och förmågor som krävs för att utveckla och genomföra socialt arbete på olika nivåer. Vidare framkommer att studenterna önskat mer kunskaper om utredningsarbete, myndighetsutövning, särskilda gruppers behov, och samtalsmetodik. Programmet visar på goda förutsättningar för måluppfyllelse, men det finns starka skäl överväga de särskilda önskemål om kursinnehåll som tidigare studenter framfört.

Examensmål som rör *Kunskap och förståelse, Färdigheter och förmåga* samt *Värderingsförmåga och förhållningssätt*, förekommer mer eller mindre parallellt genom hela programmet. I regel realiseras progression genom att kunskapsmål kommer tidigt i programmet och därefter ställs ökade krav på färdigheter och värderingsförmåga senare i utbildningen. Bedömargruppen vill poängtera vikten av att säkerställa en tydlig progression mellan dessa olika kategorier av examensmål.

Socionomutbildningen vid Mittuniversitetet har en profilering mot ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling, och programmet utmärks genom att vara den enda utbildning i landet som har två perioder med handledda fältförelagda studier (vardera om 22,5 hp). En del av den undervisning som rör personlig och professionell utveckling (PPU) genomförs i basgrupper som löper parallellt med övriga kurser och som examineras genom särskilda formulerade lärandemål i praktikrelaterade kurser. I basgrupperna diskuteras frågor som rör personlig och professionell utveckling, samt olika former av etiska dilemman. En fråga som bedömargruppen resonerat kring är huruvida det utrymme som ges för fältstudier är till förfång för andra centrala moment och examensmål i utbildningen. En rekommendation till lärosätet är att initiera någon form av vetenskaplig studie där man undersöker om det leder till några skillnader för utexaminerade socionomer om man har haft en eller två praktikperioder. Detta kan undersökas på flera sätt, kanske inom ramen för treklöversamarbetet, och skulle vara angeläget för utvecklingen av socionomutbildningen i hela landet.

För att åstadkomma ett effektivt och systematiskt utvecklings- och förändringsarbete är kurser i utbildningen organiserade i fem stråk som i normalfallet leds av en disputerad lektor. Stråken har ansvar för kursutveckling, omvärldsbevakning, vetenskaplig förankring och uppföljning av kursvärderingar i de kurser som tillhör stråket. Alla stråkansvariga deltar också i programrådet där strategiska utbildningsfrågor, fältanknytning och kursplanerevideringar diskuteras med studenter och en representant från fältet. Beslut om kursplaner, fattas i ämneskollegiet där all undervisande personal samt studenter finns representerade. Bedömargruppen ser positivt på att beslut om utbildningsstrategiska frågor fattas av kollegor med ämneskompetens.

I samband med varje kurs ombeds samtliga studenter att göra en kursvärdering som innehåller generella kvalitetsfrågor, kursrelaterade standardfrågor och en del kursspecifika frågor. Sammanställning skickas till prefekt och ämneskollegier för uppföljning och resultaten presenteras för nästa kull studenter. Svarsfrekvensen är låg och studenter förklarar i intervjun att detta beror på att vissa frågor är för allmängiltiga och att det finns ett ointresse från lärare att lägga till kursspecifika frågor. Studenterna efterlyser en gemensam samling i slutet av kursen då kursvärdering kan genomföras samt en senare återkoppling till de studenter som

utvärderat kursen.

Examination av kurser sker genom en variation av examinationsformer, som prövar studenters kunskaper, färdigheter och förmågor i relation till uppsatta lärandemål. Vid sidan av salstentamen och seminarier, förekommer exempelvis tillämpningsövningar, analyser kring fallbeskrivningar, grupparbeten och individuella inlämningsuppgifter. I alla kurser på programmet finns individuella examinerande inslag. I seminarier registreras vilka som deltar och riktade frågor ställs till inaktiva studenter. Representanter för lärargrupper uppger i intervjun att det är ett förhållandevis litet problem att säkerställa examensmålen för enskilda studenter, eftersom examinationsbedömningar stäms av mellan de lärare som är aktiva i respektive kurser. En uttänkt progression i utbildningen uppges också göra det svårare för studenter att bli godkända längre fram i programmet ifall någon passerat utan att ha uppnått det aktuella lärandemålet. Studenterna är mer tveksamma till hur examinationerna genomförs på seminarier, och menar att vissa seminarier ligger på för låg nivå och att en del studenter blir godkända utan aktivt deltagande.

Fakultetsnämnderna har ett övergripande ansvar för kvalitet och kvalitetsutveckling av all utbildning inom respektive fakultet och här finns ett underliggande organ, Rådet för utbildning på grund- och avancerad nivå, som ansvarar för att kvalitetssäkra utbildningen. Lärosätesintervjun vittnar dock om att företrädare för fakulteten saknar förtroendet med programmets kvaliteter och utmaningar.

4.1.1.2 Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

I självvärderingen beskrivs utbildningens starka internationella profilering och förstärkning av fältförlagd utbildning, genom två praktikperioder, som kännetecknande. Utbildningens organisering i stråk med undervisande personal i lärarlag, är faktorer som enligt självvärderingen skapar förutsättningar för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling i utbildningen. Organisationen medverkar vidare till engagemang bland många lärare i pedagogiska frågor och kursutveckling inom respektive stråk. I lärarintervjun uttrycks en viss osäkerhet om hur stråken integreras, hur den röda tråden upprätthålls. I studentintervjun uttrycks att de bästa föreläsarna är de som forskat och har ett engagemang inom respektive ämne. Att man märker av en sämre kvalitet när lärare föreläser utan att ha fördjupad kunskap inom området. Studenterna uttrycker i intervjun att de saknar ett brukarperspektiv i undervisningen. Brukarperspektivet förmedlas ibland av lärare men man saknar brukares egen röst.

HFU. Genom två perioder av handledd fältförlagd utbildning uppger lärosätet att man lättare kan integrera praktik och teori. I självvärderingen, samt intervjuer med lärare och studenter framhålls värdet av två praktikperioder. I linje med Miun:s profilering mot internationalisering gör ett antal studenter varje år sin fältförlagda utbildning utomlands. Lärarna uttrycker i intervjun att de teoretiska inslagen är mindre omfattande än på andra lärosäten men att fördelarna med förstärkt praktik överväger.

I självvärderingen beskrivs organisering av HFU. Praktikplatser i regionen och verksamheter som Miun har avtal med är tillgängliga. Studenters önskemål ställs mot hänsyn till studenters särskilda skäl att vistas på viss ort, vid fördelning av praktikplatser. Studenter kan också söka egna platser men ansvarar då själva, i samråd med HFU-lärare, för att kontakta verksamheter med sin förfrågan. I studentintervjun framkommer att det är svårt att få en HFU-plats i Jämtland om man inte har särskilda skäl. Det beskrivs vidare av studenter att de själva får ordna sina praktikplatser, men att man får hjälp av HFU-lärare om man misslyckas. Det framgår inte av självvärderingen om kvaliteten på HFU kan påverkas av att studenter själva ordnar praktikplatser och hur man arbetar med att upprätthålla handledarkompetens hos handledare på nya HFU-platser. Detta reser också frågor om hur man upprätthåller studenters progression på praktikplatser som inte sedan tidigare är förtrogna med Miun:s lärandemål för respektive delkurs. I studentintervjun uttrycks att det blir studentens eget ansvar att se till att det blir progression när man ordnat sin egen praktikplats.

I självvärderingen beskrivs även en nystartad verksamhet Mittuniversitetets rådgivningsbyrå, som genererar HFU-platser. Det är lovande initiativ som kan fungera som inspiration för andra lärosäten.

När det gäller examinationer betonas självvärderingen betonas att studenter ska ta ansvar för sitt eget lärande. I syfte att säkerställa studenternas lärande redovisas olika undervisningsformer och examinationsformer genom kurserna. I lärarintervjun blir svaren något svävande om hur man säkerställer att alla studenter uppnår examensmålen. Man ser vilka som deltar i seminariet och ställer riktade frågor till studenter som inte är aktiva. Studenterna uttrycker missnöje med att vissa seminarier inte håller så hög nivå, vidare att lärares bedömningar inte är tillräckligt differentierade, att en student kan jobba jättemycket med uppgiften och en annan student som bara säger något ord, båda blir godkända. Exempel ges också på lärare som mer ingående gått igenom grupparbeten och var och ens insats.

Det finns inga uppgifter i självvärderingen eller i intervjuerna om nivån på studenters närvaro i undervisningen och i vilken utsträckning studenter kombinerar arbete med studier på heltid. Detta skulle implicera om det är möjligt att arbeta parallellt med studier på socionomprogrammet och uppnå en fullgod utbildning. Detta är ett dilemma för flera lärosäten.

Covidanpassning. Nya examinationsformer och undervisningsformer har införts. I självvärderingen redovisas att det för vissa studenter fungerat väl men att andra studenter drabbats hårdare med isolering och bristande stöd.

4.1.1.3 Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Inom ett professionsinriktat ämne som socialt arbete är det mycket viktigt att såväl vetenskaplig kompetens som hantverksskicklighet och kunskap om beprövad erfarenhet är representerad bland personalen. Inom kollegiet vid Mittuniversitetet redovisas 13 personer med doktorsgrad, 11 adjunkter och 2 doktorander bland personalen. Av personerna med doktorsgrad är 7 disputerade i socialt arbete, en är professor. Bland övriga med doktorsgrad är en docent. Bland adjunkterna är 9 socionomer och lika många har minst en magisterutbildning i socialt arbete (två har lic). Kollegiet i sin helhet har med andra ord en god representation från ämnet socialt arbete och kan via personsamband förväntas bidra till att undervisningen till innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet. Enligt intervjuerna har det varit en relativ hög personalomsättning den senaste tiden vilket kan förklara att kollegiet ännu inte har så många seniora forskare med docent eller professorskompetens. Bedömargruppen har nåtts av uppgifter att två professorer och en docent anställts sedan självvärderingen lämnades in.

Innehållsmässigt är socionomprogrammet vid Mittuniversitetet det enda i Sverige som har två handledda fältförelagda terminer (HFU). Försvaret för denna ordning är mycket enhetligt bland programansvariga, lärare och studenter och beskrivs som en av de utmärkande dragen på utbildningen som man är extra stolt över. Vid sidan av de fältförelagda perioderna omnämns andra aktiviteter som viktiga för att få del av hantverksskicklighet och beprövad erfarenhet. Det handlar till exempel om färdighetsövningar, PPU, samtalsträning, fallbeskrivningar, olika gästföreläsare samt egna aktiviteter på fältet.

De två HFU perioderna möjliggör flera tillfällen att möta och ta del av beprövad erfarenhet och hantverksskicklighet inom det sociala arbetets praktik. Det ger också

tillfällen till att koppla samman praktiska erfarenheter med teori och forskning. Finns det då risk att studenter vid Mittuniversitetet går miste om teoretiska element som utgör ämnets vetenskapliga grund? Enligt självvärderingen är det inte så, studenterna examineras och når samtliga examensmål. I någon mån måste naturligtvis omfattningen av övriga teoretiska kurser vara mindre än på andra ställen och vid intervjuer framkom att studenterna trodde att de delvis fick mindre teoretisk kunskap än studenter vid andra lärosäten, men att den praktiska hantverkskunskapen och erfarenheterna från praktiken vägde upp det.

4.1.1.4 De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell/relevant högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

När det gäller kompetensen för de som är verksamma i utbildningen har bedömargruppen framför allt haft fokus på högskole- och ämnesdidaktisk kompetens, så som examina och högskolepedagogisk meritering. Utöver detta har också yrkesbakgrund varit av intresse. Det finns av flera anledningar skäl att lyfta fram detta då det spelar en betydelsefull roll avseende att utbildningen ska vila på beprövad erfarenhet. I detta sammanhang är det därför betydelsefullt att beakta erfarenheter av socialt arbete bland lärarna.

I självvärderingen framkommer det att det finns en prioritering vad gäller att möjliggöra en högskolepedagogisk kompetensutveckling. Det finns olika typer av strategier för att möjliggöra deltagande i olika typer av kurser och pedagogiska sammanhang. Det finns möjlighet för kompetensutveckling med minst fem procent (avser adjunkter). Täckningen när det gäller högskolepedagogisk kompetens tycks vara förhållandevis god, i självvärderingen framhålls betydelsen av att bibehålla denna täckning.

Vad gäller den yrkesmässiga bakgrunden och erfarenhet av socialt arbete bland den undervisande personalen vittnar självvärderingen om en god täckning av denna kompetens. 20 av 26 lärare har socionomexamen och samma förhållanden gäller avseende erfarenheter av socialt arbete.

Intresset för att meritera sig till meriterad eller excellent lärare tycks vara förhållandevis begränsat, i självvärderingen framgår det att ingen av lärarna hittills genomgått denna typ av prövning, emellertid framkommer det att några ("minst tre") av lärarna arbetar med ansökningar.

Vid ett mindre lärosäte är det naturligt att det finns en begränsning när det gäller olika typer av kompetenser, man kan helt enkelt inte täcka allt. I intervjun med studenter framkommer bilden av lärare som "beordras" att undervisa inom ett område de inte riktigt behärskar. De menar att detta avspeglas vad gäller såväl kunskaper som engagemang.

I självvärderingen framkommer det att det finns ett förhållandevis tydligt mönster i så måtto att den vetenskapliga kompetensen ökar i den senare delen av programmet. Detta är i sig en väntad fördelning av kompetens, samtidigt finns det en risk om glappet mellan de olika delarna av programmet tenderar att bli för stort. I intervjun med studenter antyds detta, men samtidigt visar självvärderingen att en majoritet av adjunkterna har magister – eller masterkompetens. En utbredd målsättning bland lärosäten är ofta att adjunkter ska ges möjlighet till vidare meritering, på detta område tycks socialt arbete på Mittuniversitetet ha hittat en framgångsrik strategi.

4.1.1.5 Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

En professionsutbildnings användbarhet för student och samhälle är helt avgörande för utbildningens inre och yttre legitimitet. Vårterminen 2020 genomförde Mittuniversitetet en enkätstudie som vände sig till studenter på termin sju och till alumner från socionomutbildningen. 600 enkäter skickades ut och 150 svar erhöles, trots låg svarsfrekvens menar universitet att svaren ger goda indikationer. Utbildningen visar sig vara användbar för studenterna själva, dvs de har fått arbete efter utbildningen i en bransch där det råder konkurrens. De arbetar idag med kvalificerade uppgifter och som socionomer har de en viktig funktion i samhället.

En nära samverkan med både arbetsliv och forskning är en röd tråd genom utbildningsprogrammen och ger studenterna möjlighet till arbetslivskontakter och poänggivande handledd fältförlagd utbildning, HFU. Det finns genomgående en stolthet i självvärderingen och i lärosätesintervjuerna om Mittuniversitetets två HFU perioder, även studenterna är mycket positiva till de två HFU perioderna. Bedömargruppen noterar med stort intresse Mittuniversitetets val av två HFU perioder och det väcker följdfrågor såsom om detta bidrar till högre hantverkskunnandet efter avslutad socionomutbildning vid Mittuniversitetet än vid andra universitet som har en VFU period? Vidare om två HFU perioder leder till att studenter arbetar mindre vid sidan av sina studier vid Mittuniversitetet än vid andra universitet?

Hur det var ställt med hantverkskunnandet i socialt arbete var en frågeställning som ställdes vid samtliga intervjutillfällen. Svaren varierade och berörde bland annat att socionomutbildningen är en generalistutbildning där en stark fördjupningen inte är möjlig att nå men också att de två HFU-perioderna ger studenterna hantverkskunnande. Tiden för introduktion efter avslutad socionomutbildning varierar, men det finns exempel på två års introduktion efter avslutad socionomexamen, vilket också lyftes för diskussion vid lärosätesintervjuerna. Ett exempel på hur arbetsgivarna försöker hantera den introduktion i yrken man anser att nytexaminerade socionomer behöver är den s.k. yrkesresan som samordnas av SKR, regionerna och kommunerna. Yrkesresan riktar sig inte enbart till dem som är nya i yrket, men det är ett kompetensutvecklingskoncept som bland annat fokuserar denna grupp. Idag har ca 80 procent av landets kommuner anslutit sig till denna verksamhet.

När det gäller tvärprofessionella inslag uppger Mittuniversitet att de där har en uppgift att arbeta med. Det tvärprofessionella arbetet finns i praktiken och behöver mötas inom ramen för socionomutbildningen, som tvärkunskapsundervisning med andra professionsutbildningar såsom pedagoger med olika inriktningar, hälso-och sjukvårdspersonal och poliser m.fl.

Vid Mittuniversitetet finns ett programråd som sammanträder två ggr per termin. I programrådet deltar förutom stråkansvariga också studentrepresentanter samt representant från yrkeslivet. Representanten ifrån yrkeslivet är chef för IFO i en av länets kommuner. Den personen fungerar också som en viktig kontaktyta mellan socionomutbildningen och övriga IFO-chefer och därmed det praktiska sociala arbetet i länet. Bedömargruppen anser att det är positivt med en arbetslivsrepresentant i programrådet men noterar en snäv definition av det sociala arbetet. Socionomutbildningen är bred och i det sociala arbetet ingår även äldreomsorg och verksamhet för personer med olika funktionsnedsättningar. Det framkommer i självvärderingen att studenter efterfrågat kunskaper om exempelvis myndighetsutövning inom LSS. Vidare framkommer i lärosätesintervjuerna med studenterna att brukarens perspektiv och kunskaper i stort saknas och att det absolut kan ges mer plats i utbildningen.

4.1.1.6 Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Efter varje avslutad kurs har studenterna möjlighet att medverka i en kursvärdering. Denna skickas ut digitalt och studenterna väljer själva om de vill medverka.

Mittuniversitetet beskriver i självvärderingen att institutionen ser detta som en viktig aspekt för att studenter ska kunna följa kursernas utveckling, och för att förbättra utbildningen framåt. Kursvärderingarna har emellertid låg svarsfrekvens. Det finns en ambition hos Mittuniversitetet i självvärderingen att förbättra kursvärderingarna, i syfte att höja antalet medverkande efter varje avslutad kurs. Mittuniversitetet vill att alla kursförändringar ska dokumenteras, så att studenterna kan gå tillbaka och se förändringar i skrift. Detta ska göra att studenterna ser värdet i att lämna sina synpunkter och få fler studenter att svara på kursvärderingarna.

Under lärosätesintervjun framkommer det att studenterna upplever att kursvärderingarna är viktiga för socionomutbildningen, men att få svarar. Studenterna berättar att kursvärderingarna är för generella och ospecifika samt att lärarna har möjlighet att addera frågor, men gör inte det. Det resulterar i att studenterna inte upplever lärarna som engagerade. Studenterna hade som förslag under lärosätesintervjun att kursvärderingarna borde ske på plats i klassrummet under slutet av kurserna. Studenterna vill även ha en återkoppling av lärarna även när de har påbörjat sina nya kurser och få del av resultatet av den kursvärdering de senast deltagit i.

I självvärderingen framkommer det att det finns en studentkår på båda campusorterna som ger studenterna inflytande i utbildnings- och studiesociala frågor. Det är studentkåren som har ansvar att engagera studenterna i arbetet i olika beredande och beslutande sammanhang. Institutionen menar att de också har ett ansvar att uppmuntra och underlätta studenternas delaktighet. Studentrepresentanter kallas till samtliga möten i programråd och ämneskollegium. Där får studentrepresentanter ta del av medföljande underlag för att delta i diskussioner med bland annat kvalitets- och utvecklingsfrågor inom utbildningen. I lärosätesintervjun med studenterna framgick det att de känner sig hörda, att det är lätt att få kontakt med lärare och studenterna upplevde att deras åsikter ses som viktiga för institutionen. Däremot diskuterade studenterna under intervjun att det finns vissa kurser som fått kritik men att det antingen inte händer någonting eller så tar processen till förändring väldigt lång tid.

Exempel på studenternas valbarhet att påverka sin utbildning tas upp i självvärderingen, att studenterna har möjlighet att i en intern databas inspireras av möjliga praktikplatser. Studenterna anger sina önskemål om praktikplats och ort för denna. Därefter tar universitetet över planeringsarbetet av praktikplatserna där de tar hänsyn till önskemål som studenterna har angett. Under studentintervjun kom det fram att studenterna är nöjda med att ha två praktikperioder men att de är missnöjda

med placeringarna. Flera studenter har fått besked att få åka hem när de egentligen vill vara kvar i Jämtland.

Under våren 2020 genomfördes en enkätstudie som skickades ut till studenter i termin sju och alumner från socionomutbildningen. I enkäten ställdes frågan " *finns det något som Du särskilt saknat under Din socionomutbildning som skulle förbättrat Dina möjligheter att uppnå examensmålen?*" för att ta reda på vad som kan förbättras i utbildningen enligt studenterna. Svarefrekvensen var låg men Mittuniversitetet fick in 114 svar på frågan. Resultaten av enkäten, tillsammans med det ordinarie interna kvalitets- och utvecklingsarbetet, har haft betydelse för utvecklandet av nya valbara kurser till termin sju. Detta bekräftades som positivt under lärosätetsintervjun av studenterna då de var nöjda med fyra valbara kurser, i stället för två som de hade haft tidigare.

4.1.1.7 I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

Miun redovisar en övervikt av kvinnor bland studenter i programmet och något lägre genomströmning bland män än kvinnor. I självvärderingen omnämns att man i utbildningens praktiska genomförande följer lärosätets arbete med jämställdhetsintegrering. Som ett exempel på det praktiska arbetet beskrivs hur en gravid kvinna som är student kan få hjälp genom omvänd studieordning för att maximera sin studietakt.

Hur man i utbildningen förhåller sig till examensmålet *Visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer* kopplas här till temat jämställdhetsperspektiv. Det är redovisat i självvärderingen att det inom programmet finns undervisning, kurslitteratur och examinationer (under termin 1, 2, 4 och 7) som har fokus på detta examensmål. Revideringar av lärandemål, ytterligare undervisningsmoment och examinationsuppgifter har införts från läsåret 21/22 för att ytterligare förstärka kopplingen till examensmålet. På termin sju finns en obligatorisk kurs om *Klass, etnicitet, genus och makt* som berör temat. Vidare berörs temat om migration, våld och exploatering i valbar kurs (*Migration, social sammanhållning och socialt arbete*) på termin 7.

4.2 Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- 1) Bedömargruppen ser det som positivt att Mittuniversitetet fortsätter med två HFU perioder, då kritiken från det sociala arbetets praktik ofta pekar på brister i hantverkskunnande hos de nya socionomerna. Självklart är det viktigt att det erbjuds en progression under de olika perioderna och att utvecklingen följs och diskuteras framgent.
- 2) I självvärderingen beskrivs en nystartad verksamhet, Mittuniversitets rådgivningsbyrå. Verksamheten, att studenter under handledning erbjuder digital rådgivning till personer i behov av stöd, låter mycket intressant. Verksamheten genererar även HFU-platser. Det är lovande initiativ som kan fungera som inspiration för andra lärosäten.

Kan åtgärdas

- 1) Bedömargruppen menar att särskild uppmärksamhet i utbildningen kan fästas vid det stora behov av tvärprofessionellt arbete som finns i det sociala arbetets praktik och att detta behov kan mötas upp inom ramen för socionomutbildningen.
- 2) Bedömargruppen vill uppmana programmet att uppmärksamma de behov av kursutveckling som framförts av tidigare studenter.
- 3) Restriktioner i undervisningsformer har påverkat alla universitet i Sverige under pandemin. Bedömargruppen vill gärna uppmuntra till en dialog inom programmet för hur detta kan ha begränsat studenternas inflytande över utbildning.

Bör åtgärdas

- 1) De självständiga arbeten som har slumpats fram och bedömts utifrån examensmålen för socionomexamen, visar att måluppfyllelsen för denna yrkesexamen är god. När självständiga arbeten har flera brister, med flera

delmål som inte uppfylls, behöver en diskussion om gränsen för betyget godkänt föras.

- 2) Studenterna uppmärksammade att brukares perspektiv och kunskaper kan ta mer plats i utbildningen. Bedömagruppen vill lyfta behovet av att moment i utbildningen med ett tydligt brukarperspektiv ytterligare behöver förstärkas.
- 3) Bedömagruppen anser att kursvärderingarna är viktiga för att studenterna ska ha inflytande över utbildningen. Det är av vikt att Mittuniversitetet fortsätter att arbeta med att få upp svarsfrekvensen bland medverkande studenter. Ett förslag är att studenter får återkoppling på de kursvärderingarna de medverkat i även efter avslutad kurs för att öka studenternas engagemang och för att betona betydelsen av att lämna synpunkter.

Måste åtgärdas

- 1) Bedömagruppen vill understryka vikten av att examinationer utformas på ett sådant sätt att det säkerställer att samtliga studenter uppnår lärandemålet för kursen.
- 2) Vi vill uppmärksamma att examinationer i grupp kan behöva kvalitetssäkras ytterligare. Dels genom en kombination av olika examinerande moment och dels genom att lärare genomlyser enskilda studenters delaktighet och prestationer i inlämnade arbeten.

5 Bilaga, Valda examensmål

Bedömargruppen har valt ett lärandemål enligt högskoleförordningen för vardera lärandemålskategori. För att göra utvärderingen gentemot lärandemålen i examensordningen lättare att hantera har bedömargruppen valt att splittra upp långa lärandemål i mindre delar och därefter numrerat lärandemålen inom respektive lärandemålskategori

- **Kunskap och förståelse**
- **Färdighet och förmåga**
- **Värderingsförmåga och förhållningssätt**

Nedan följer en beskrivning av samtliga lärandemål för de olika examina som granskats, samt exempel på hur vi delat upp vissa av lärandemålen i mindre delar. Beteckningen KS, FS och VS avser målet i sin helhet.

Kandidatexamen

- K1: Visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund,
- K2: kunskap om tillämpliga metoder inom området,
- K3: fördjupning inom någon del av området,
- K4: orientering om aktuella forskningsfrågor
- F1: Visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning
- F2: ... kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer
- V1: Visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter
- V2: ... samhälleliga aspekter
- V3: ... etiska aspekter

Magisterexamen

- K1: Visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen,
- K2: ...inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området
- K3: ...samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete
- F1: Visa förmåga att integrera kunskap

- F2: ...att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information
- V1: Visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter,
- V2: ... samhällliga aspekter,
- V3: ... etiska aspekter,
- V4: ... visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Socionomexamen

- K1: Visa kunskap om och förståelse för samspelet mellan individers och grupper sociala situation
- K2: Visa kunskap om levnadsvillkor, fysisk och psykisk hälsa samt funktionsförmåga i förhållande till samhällliga och andra bakomliggande faktorer
- F1: visa förmåga att förstå, utreda och analysera sociala processer och problem
- V1: Visa förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga aspekter
- V2: ... utifrån samhällliga aspekter
- V3: ... utifrån etiska aspekter
- V4: ... särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna